

KREŠIMIR ŠKULJEVIĆ

BISKUP VJENCESLAV SOIĆ: ŽRTVA BORBE ZA OPSTANAK SENJA KAO VJERSKOG I OBRAZOVNOG SREDIŠTA

Krešimir Škuljević
108. brigade ZNG 89a
HR 35252 Sibinj
skuljevickresimir@gmail.com

UDK: 262.12- 055 Soić, V.
908(497.5 Senj)
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2012-12-10

Uz Josipa Jurja Strossmayera i Jurja Haulika, Vjenceslav Soić je bio treća najvažnija ličnost u crkvenim krugovima nakon obnove ustavnog stanja 1861. na području Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Dosadašnja istraživanja promatraju Vjenceslava Soića u pozitivnoj ulozi svećenika, dok se o njegovim političkim aktivnostima, poznanstvima i financijskim prihodima ništa ne govori. Time je ostala neistražena njegova politička djelatnost i korelacija politike s njegovim napredovanjem u crkvenoj hijerarhiji i financijskim prihodima. Iz te se perspektive jasnije odražava dalekovidnost javnog djelovanja Soića, koju je kapitalizirao između banova Josipa Šokčevića i Ivana Mažuranića kada je u Hrvatskom saboru formalno prešao na stranu unionista. Otkrivaju se dosad neistraženi detalji koji su vezani uz njega: kandidatura 1869. godine za mjesto zagrebačkog nadbiskupa, njegov odnos s Antunom Vakanovićem, svojevremenim namjesnikom banske časti te sukob sa Senjskim kaptolom u lipnju 1875., koji je poslužio kao povod za njegovo svrgavanje s biskupske stolice. Kronološki promatrajući, rad obuhvaća razdoblje između 1869. i 1875. godine.

Ključne riječi: Vjenceslav Soić, politika, obrazovanje, Senj, sukob s kaptolom.

Uvod

Dosadašnji rad Mile Bogovića i radovi Maje Polić istražuju Vjenceslava Soića bez promatranja njegove povezanosti s političkim faktorima i utjecaja njegovih poznanstava na napredak u crkvenoj hijerarhiji. Ovaj rad potvrđuje

njegov prisan odnos s carem Franjom Josipom I. i Antunom Vakanovićem, budućim namjesnikom banske časti. Takva mu se znatna uvjetovanost (političko-crkvenog odnosa) na kraju njegove crkveno-političke karijere i osvetila, jer se nije najbolje snašao u visokoj politici i odmjerio na potreban način snage u Senju koji se u tom trenutku našao u novoj situaciji - civilnoj upravi. Onovremena periodika radikalno prati sve stvari vezane uz samog Soića, relativno objektivno navodi informacije, koje su bile vezane uz njegov formalni kraj javnog djelovanja te svojevrsni "medijski linč" koji je doživio u lipnju 1875. Tom je prigodom zaboravljeno spomenuti vjerojatno najbitnije – borba za opstanak liceja u Senju.

Promatrajući izvornu građu i objavljene radove autor teksta se logičnim odabirom odlučio za inačicu prezimena "Soić", a ne "Šoić". Prema izvornoj arhivskoj građi i njegovoj korespondenciji s Antunom Vakanovićem, Vjenceslav se vlastoručno potpisivao kao "Soić" na svim pismima!¹ Ta je inačica prezimena prisutna i kod drugih djela.² Ista se inačica koristi u onovremenim časopisima.³ Isto je prezime i u tadašnjim novinama.⁴ Novine koje su izlazile početkom 20. stoljeća također koriste istu inačicu bez kvačice.⁵ I osmrtnica navodi prezime "Soić". Tome u prilog ide i katalogizacija pisama u Hrvatskom državnom arhivu koja je označena sa "Soić". Vjenceslav je 1882. napravio djelo *Rasprava ob obstojećoj porabi staroslavenskog ili glagoljskog jezika pri vršenju svete mise po obredu rimokatolikom u sdruženih biskupija senjskoj i modruškoj*. U tom se djelu potpisao kao "Vjenceslav Soić".

Vjenceslav Soić rodio se 27. rujna 1814. u Bakru, a preminuo je 11. siječnja 1891. godine.⁶ U svom se javnom djelovanju, prije Listopadske diplome, istaknuo nizom pozitivnih stvari. Njegovo je isticanje bilo posljedica svestranosti, inteligencije, poznanstava i nacionalnih osjećaja te pripadnosti Hrvatima. O njegovoj svestranosti, inteligenciji i sposobnosti dovoljno govore neke od njegovih crtica iz biografije. S dvadeset i pet godina stekao je titulu

¹ Hrvatski državni arhiv, Obitelj Vakanović – Simić, kutija II, Soić Vakanoviću.

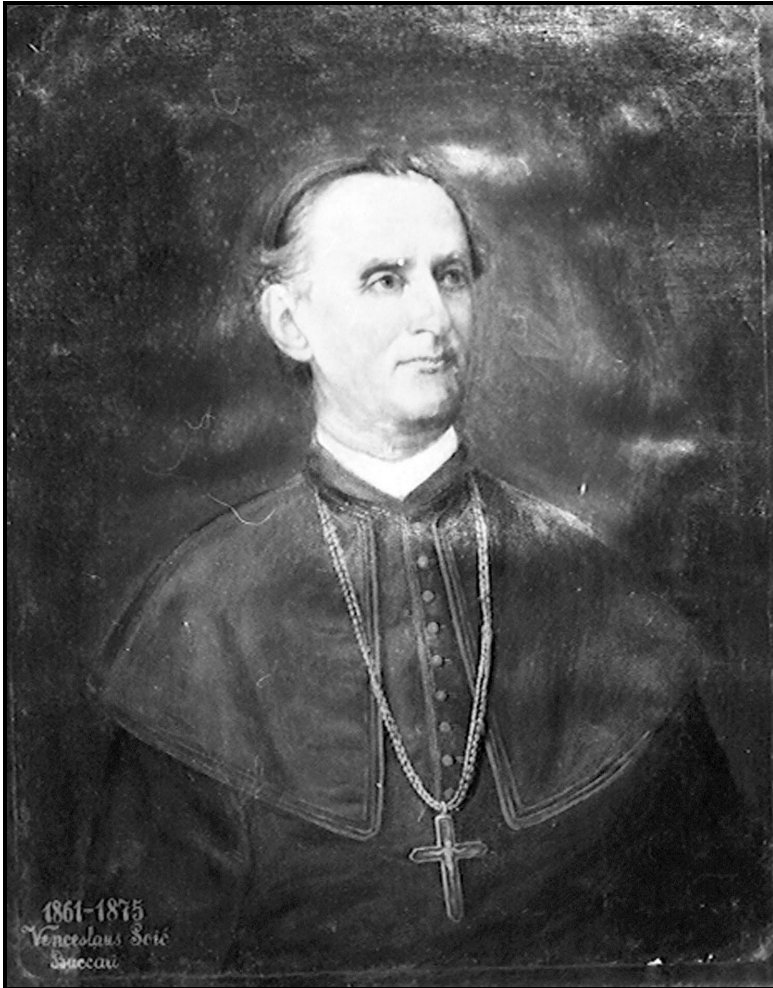
² F. RAČKI, 1928-1931, *Hrvatski leksikon*, 1997, 448, M. BOGOVIĆ, 2006, 193-216, M. POLIĆ, 2008, 61-88; HDA, Obitelj Vakanović Simić, kutija II, pisma Soića Vakanoviću.

³ *Napredak*, br. 16, 15. V. 1861, 1, *Napredak*, br. 1, 1. I. 1866, 16.

⁴ *Primorac*, br. 30, 14. IV. 1875, 3, *Primorac*, br. 60, 29.VII. 1874, 3, *Primorac*, br.73, 12. IX. 1874, 2, *Primorac*, br. 17, 28. II. 1874, 3, *Primorac*, br. 63, 8. VIII. 1874, 4, *Varaždinski viestnik*, br. 3, 17. I.1891, 3, *Pučki prijatelj*, br. 1, 7. I.1875, 3.

⁵ *Narodno jedinstvo*, br. 33, 26. VIII. 1926, 2.

⁶ Više o njegovom javnom djelovanju pogledati: A. SZABO, 1987, 202.

Sl. 1. Portret biskupa Soića, foto arhiva: Gospičko-senjska biskupija.

doktora filozofije i teologije. Nekoliko je godina radio kao profesor staroslavenskog jezika u Senju te je dio slobodnog vremena posvetio razvoju obrazovanja u Hrvatskoj. Ta je iskustva stjecao zajedno s tadašnjim vodećim crkvenim osobama istočne i središnje Hrvatske, tj. Josipom Jurjem Strossmayerom i Jurjem Haulikom. Istaknutu ulogu dobio je nakon što je bio dijecezanski školski nadzornik. Imao je inicijativu za osnivanjem nautičke škole u Bakru. Uspio je osnovati licej, koji je trajao samo jednu školsku godinu. Njegova životna energija, znanje i volja za radom donose mu brojna poznanstva

izvan crkvenih krugova koja koristi na osobnom vrhuncu javnog djelovanja. Taj je vrhunac omeđen vladavinom Šokčevića i Mažuranića. Iskustva je prikupljao duže vremena te je i sam kontaktirao Josipa Jelačića jer je blagoslovio brod koji je nosio ime njegove supruge Sofije.⁷

Promatrajući izvore, autor članka koristi objavljenu građu koja se većim dijelom odnosi na stručne članke, a manjim na knjige. Od neobjavljenih izvora, velik doprinos rasvjetljavanju odnosa daju onovremeni časopisi i novine kao što su *Primorac* i *Napredak*. Zbog osobitosti objavljivanja članaka u toj periodici, oni su upotpunjivani s osobnim pismima tadašnjih uglednika koji su bili dio onodobne elite, i političke i društvene. Radilo se o međusobnoj korespondenciji biskupa Strossmayera i uglednog povjesničara Franje Račkog. Nakon turbulentnog razdoblja u Hrvatskoj koje je počelo 1861., oni su ostali vjerni tradicionalnoj ilirskoj ideologiji.⁸ Stoga je Soić u njihovim promišljanjima i promatran iz tog ugla. Druga vrijedna korespondencija je ona koja se odnosila na pisma Vjenceslava Soića koja su bila upućena sveprisutnom Antunu Vakanoviću, velikom nepoznatom ilircu i malom, ali vrlo poznatom barem u onovremenom tisku, unionistu.⁹ Ta pisma kronološki obuhvaćaju razdoblje između 1868. i 1872. godine.¹⁰ Navedena je građa tematski korištena s obzirom na Soićevo djelovanje u raznim sektorima politike i javnog istupanja, npr. poput uloge biskupa. Politički kontekst postaje zanimljiv jer 1861. ponovno postaje saborski zastupnik, a tu je dužnost obavljao sve do djelovanja Antuna Vakanovića kao banskog namjesnika 1873. godine.

Početna točka odnosa Vjenceslava Soića i Antuna Vakanovića geografska je blizina u kojoj su djelovali. To je bio primorski dio Hrvatske, a radilo se o Bakru. Obojica su se nakon obnove ustavnog stanja za vrijeme bana Šokčevića uključili u političke aktivnosti koje su bile zabranjene tijekom Bachova apsolutizma. Tako je Soić od 1861. do 1873. bio saborski zastupnik prema pravu virilista.¹¹ S druge strane, Vakanović je već ranije imao veze s Rijekom. Naime 1847. je bio primorski prokurator u Rijeci, a 1861. je u Saboru

⁷ M. POLIĆ, 2007, 44.

⁸ Nije bila rijetkost da su stari ilirci postali novi unionisti nakon 1861. godine. Među istaknutijim osobnostima nacionalne povijesti koje su napravile političku promjenu stava bili su Antun Vakanović, Mirko Bogović i Vjenceslav Soić. Dosadašnja istraživanja ne obrađuju dovoljno te osobe u razdoblju njihovog unionističkog djelovanja niti se ozbiljno pristupa njihovim stvarnim uzrocima političke promjene svjetonazora, niti se poručava njihovo djelovanje kao unionista na analitičkoj razini.

⁹ K. ŠKULJEVIĆ, 2008.

¹⁰ Za ostale informacije o kontekstu događanja na nacionalnoj razini pogledati: J. ŠIDAK – M. GROSS, 1968, 13-136; M. POLIĆ, 1899.

¹¹ *Hrvatski leksikon*, 1997, 448. Preuzeto iz: P. STRČIĆ – M. POLIĆ, 2008, 144.

bio izabran kao predstavnik grada Bakra u kojem je rođen Soić. Obojica su u razdoblju neoapsolutizma obavljali ugledne dužnosti u maloj sredini.

Drugi razlog povezivanja bio je njihov svjetonazor identičan po formalnoj promjeni stranačkog identiteta nakon uvođenja ustavnog stanja 1861. godine.¹² Namjerno je iskorišten termin "formalnoj promjeni" jer neki izvori otvaraju mogućnost koja dovodi do apsurdnog zaključka da su postali unionisti kako bi mogli razvijati i granati mrežu starih iliraca.¹³ Obojica su prije tog razdoblja bili istaknuti ilirci. Tako je Soić bio u dobrim odnosima sa Strossmayerom i Račkim koji za njega, nakon 1861. godine, u međusobnoj komunikaciji imaju samo pogrdne riječi.¹⁴

Burna 1869. godina: ustoličenje Soića, instalacija Raucha i smrt Haulika

Za novog unionista Soića 1869. bila je burna godina. Tek što je postao predstavnik vlade nekoliko mu se puta otvorila mogućnost da poveća svoj ugled, položaj i moć predstavnika crkve u zapadnoj Hrvatskoj, ali i šire. Tako je teoretski u jednoj godini od zamjenika biskupa imao mogućnost da postane prva osoba Zagrebačke nadbiskupije, a time i Crkve u Hrvata. Nakon smrti dotadašnjeg senjskog biskupa Mirka Ožegovića Soić je postao biskupom Senjsko-modruške ili krbavske biskupije. Ta je promjena bila prirodna i očekivana te već dobro poznata krugu ljudi bliskim unionistima. Ožegović je preminuo 8. siječnja 1869., a Soić se odmah obratio Vakanoviću da mu prenese tu obavijest. Vakanović je u tom trenutku, osim predsjednika Sabora, bio financijski zemaljski upravitelj za Hrvatsku i Slavoniju. Obratio se Vakanoviću i zbog podsjetnika na pripadajuća financijska prava bivšeg biskupa. Soić je od tog trenutka dobivao 2.100 forinti, (na godišnjoj razini u obrocima svaka tri mjeseca¹⁵), a novac je prihodovao od carske kraljevske ugarske dvorske komore. Nije poznato na što se odnosio taj iznos. Drugi njegov prihod bila je stanovita "potpora" u visini od 6.300 forinti. Ta je

¹² Ustavno stanje u Trojednoj kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji je bilo posljedica donošenja "Listopadske diplome", ali je ograničeno donošenjem "Veljačkog patenta" 26. veljače 1861. godine.

¹³ Naime, iz nekih pisama Vjenceslava Soića, koja su upućena Vakanoviću, vidi se da su raspravljali o "smještanju" osoba za koje je sam Soić znao da su ilirskog političkog svjetonazora.

¹⁴ Strossmayer Račkomu, Rogatac, 29. VI. 1872, 181.

¹⁵ Izvor, tj. pismo, spominje samo izraz "četverogodišnjim obrocima", pa je autor pretpostavio da je taj iznos dobivao na godišnjoj razini svaka tri mjeseca. Naime, drugi iznos je dobivao u obrocima svakih šest mjeseci. Neki umirovljeni visoki vladini dužnosnici su u to vrijeme dobivali mirovine, i to svaka tri mjeseca, pa je autor ovog rada spomenuti navod pretpostavio kao tromjesečnu isplatu.

potpora biskupima postala pravovaljana naredbom hrvatsko-slavonskog financijskog zemaljskog ravnateljstva od 29. listopada 1866. godine, a dobivao ju je u obrocima svakih šest mjeseci.¹⁶ Tako je novi senjsko-modruški biskup podsjetio Vakanovića na pripadajućih mu 8.400 forinti na godišnjoj razini. Radi usporedbe: 1874. je učitelj početnik u seoskoj školi Vojne krajine imao 300 forinti godišnje plaće;¹⁷ onovremeni ministar unutarnjih poslova (je 1872.) 5.000 forinti godišnju plaću (s uključenim dodatkom), a ban 16.000 forinti (s uključenim dodatkom).¹⁸

Ožegovićeve imovine bila je u rukama senjskog gradskog magistrata. Nije poznat točan iznos ostavštine, ali ju je Soić u korespondenciji više puta okarakterizirao kao "neznatnom". Ožegović je iza sebe ostavio zgradu biskupske rezidencije koja je bila izgrađena u njegovo vrijeme (uz potporu od 40.000 forinti koju je dobio u tri rate između 1839. i 1841. godine). Kako bi zgrada imala što bolji izgled, Soić se žalio Vakanoviću na nužne popravke, pa je u veljači 1869. godine tražio 3.000 forinti iz vjero-zakonske zaklade. Tom se prigodom vrlo nesebično ponudio ministru financija da bi sam "račune o popravku učinio".¹⁹

Samo četiri dana nakon što je preminuo zagrebački nadbiskup Juraj Haulik, Soić informaciju doznaje iz osobnih izvora. U skladu s izrekom "Kralj je mrtav, živo kralj!" kler i politička elita, podobnici Budima, Pešte i Beča, u Hrvatskoj su odmah krenuli u kadroviranje koje je trebalo stvoriti najboljeg kandidata za mjesto nadbiskupa Zagrebačke nadbiskupije. U tim je kombinacijama bio i Vjenceslav Soić. Svjestan toga svoja je razmišljanja podijelio s Vakanovićem koji ga je tih dana posjetio u Senju. Taj posjet i Soićeva zahvalnost predstavljaju sve bolje odnose tog razdoblja te povećavaju razinu osobnih odnosa i smanjuju formalnosti u njihovoj pisanoj komunikaciji. Svoje je informacije prosljedio Vakanoviću: "Iza smrti /nepoznata riječ/ nadbiskupa zagrebačkoga Haulika radi se u Beču i u Pešti neizmerno, da na zagrebačku biskupsku stolicu dospije biskup Forgač, kanonik ostrajonski. To /je/ meni prijavila jedna veoma znamenita osoba /nepoznata riječ/ Grof Vzeicny i grofica u Raumom, i nadbiskupskom po odnošaju sa /nepoznata riječ/ kancelarom Kutovićem, s ministrom g. Bedekovićem,²⁰ grof Gjuro Majlath u njihovom je kolu. Ovi kod dvora, i kod ministarstva, da i kod njegovog veličanstva rade, da rečen grof Forgač nadbiskupom zagrebačkim imenuje se

¹⁶ HDA, Obitelj Vakanović – Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 5. II. 1869.

¹⁷ K. ŠKULJEVIĆ, 2012, 55.

¹⁸ *Narod*, 11. II. 1872. Preuzeto iz K. ŠKULJEVIĆ, 2008, 14.

¹⁹ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 5. II. 1869.

²⁰ Misli se na Kolomana Bedekovića, budućeg hrvatskog bana, pripadnika unionista.

Presvjetli Gospodine!"²¹ Taj interes dovoljno govori o njegovim trenutnim ambicijama unatoč tome što je u nastavku tog pisma dodao "Nemojte misliti, da ja u svom interesu ova pišem." Pismo je zaključio s isprikom "Oprostite Presvjetli Gospodine što vam toli/ko/ očito pišem, nu stvari radi nije drugačije moguće."²² Sve to govori o određenoj nesmotrenosti i hitrosti Soićevoj jer je što prije htio obavijestiti Vakanovića o osobama koje podržavaju kandidata Forgača i o izvoru od kojeg je dobio te informacije.

Korištenje terminologije "kolo" u pismu jasno definira različite interesne skupine unutar formalno jednoznačne skupine režimskih podobnika koji bi se u najširem smislu mogli definirati kao prorežimski činovnici, u ovom slučaju unionisti. Unutar te interesne skupine, kojoj ne pripadaju Soić i Vakanović, bio je Koloman Bedeković kao najzvučnije ime. On će zauzeti mjesto bana nakon Levina Raucha koji još uvijek u tom trenutku nije bio svečano ustoličen. Svečano ustoličenje, tj. instalaciju na mjesto bana uvećao je upravo Vjenceslav Soić. Prije je bio običaj da bana na bansku stolicu postavi zagrebački nadbiskup, ukoliko je dostupan. U tom trenutku to nije bilo moguće jer nije bilo zagrebačkog nadbiskupa, naime Juraj Haulik je preminuo, a novi se nije izabrao. To vrlo važno pitanje nije bilo riješeno do rujna 1869. (nije poznato zašto se toliko čekalo s tim). Možda nije slučajno što je među svim postojećim biskupima upravo Vjenceslav Soić izabran da sudjeluje u toj ceremoniji kao osoba koja će ustoličiti bana. Nepoznato je što se odvijalo o pitanju novog zagrebačkog nadbiskupa između svibnja i rujna, ali je sigurno da je Soić bio neformalni član vladajuće frakcije unionista i time zaslužio tu čast. Tome valja pridodati i podršku cara Franje Josipa I. Te aktivnosti samo opravdavaju razmišljanja predstavnika visokih crkvenih krugova, iz redova narodnjaka, da je Soić uistinu bio najizgledniji režimski odabranik. To su slutili i Strossmayer i Franjo Rački u svojoj korespondenciji koja je nastala nedugo nakon smrti Haulika u svibnju 1869. godine.²³

Veliki zdravstveni problemi udaljili su senjsko-modruškog biskupa iz vrha političke pozornice na kraće vrijeme. Čak je i sam Strossmayer u studenom 1869. dobio informacije da je Soić mrtav. Soić je u tim trenucima bio jako bolestan. Doduše, Soić je obolio u listopadu, ali se uspio oporaviti već početkom studenoga. Detalje o tome doznajemo iz pisma, u kojem Soić zahvaljuje Vakanoviću na skrbi i interesu: "Ja se, Bogu budi hvala!, iza tog, što me Božjom pomoću moja bolest minu, nahodim ovo već 17 danah u

²¹ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 15. V. 1869.

²² HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 15. V. 1869.

²³ F. RAČKI, 1928-1931, 77. Preuzeto iz: P. STRČIĆ – M POLIĆ, 2008, 145.

podpunoj coalescenciji, te ako ova, čemu temeljito se nadam, jednakim korakom, kojim do sada, uznaprijeđuje, koncem godine, ako Bog dade, ufam se, da ću biti u stanju, zadovoljiti najtoplijoj svojoj želji, predstojećem conciliju prisustvovati."²⁴ Potpuno ozdravljenje došlo je tek u proljeće 1870. godine.

Soićevo zdravlje nije utjecalo na njegovu izglednost za budućeg nadbiskupa. Njegova skromnost, u pismima Vakanoviću i formalna "neambicioznost" za to mjesto, nestala je početkom 1870. godine. U veljači iste godine otvoreno raspravlja o aktualnostima i ne krije svoje ambicije za to mjesto. Očigledno mu stanoviti Forgač nije bio dostojan rival te je neko vrijeme Soić imao potpuno pravo prvenstva. Soićevo "šutnja" u pismima Vakanoviću potvrđuje njegovu sigurnost na to mjesto. No sve se promijenilo u samo nekoliko mjeseci (između rujna i veljače 1870. godine). Njegova slabost, kao kandidata, izražena je u kasnijim raspravama s Vakanovićem. Sigurno je da je bilo više kandidata, a time i rasprava. Kada njegovi protivnici nisu uspjeli u Beču dovoljno promovirati drugog kandidata, odlučili su se za drugu taktiku, ocrniti postojećeg kandidata što je moguće više. Ta je taktika imala određeni utjecaj. Iz Soićeve obrane Vakanoviću izdvajamo samo najzanimljiviji dio: "Čuo sam da se proti mojoj osobi agitiralo, i tražilo se što bi moglo prot meni izumiti samo da nebudem promoviran na stolicu nadbiskupije zagrebačke, a to agitiralo se samo, da upliv Lacia Pejačevića, Biskupa u Pečuhu, /nečitka riječ/ promovirati čini. Mogu Vašu Presvietlost uvjeriti, da sam ja nevin, i nisam se nikada krivim učinio onih redakah kojimi mene zlobnici ocrniše, dostojanstvo mog svećeničkog zvanja, i visokog položaja u svakoj prilici, i u svih okolnostih cenio, i štovao jesam, a nisam nikada ništa učinio, što bi osmradilo moju osobu. Ako u društvu bio sam uljudan, a ne /nepoznata riječ/ opojen budi i to društvo od jednog il inače drugog spola sakupljeno, nikada nisam granice mog čovečnog zvanja prekoračio, u tomu sasvim mirna mi je duša, a ne manje i glede druge klevete to jest potroškom nekakovih cerkvenih novacah".²⁵ Iz Soićeve se obrane vidi u kojem je smjeru išao napad. O njegovim karakternim osobitostima govorili su i Rački i Strossmayer, ali tek 1874. godine. Oni spominju: "Strahovite se sablazni pripovijedaju. Sada se skoro svaki dan opije tako, da što poslije podne kaže, zaboravlja ujutro. Miješa se s najprostijimi ženskinjami. (...) Zadužen je na sve strane (...). O drugih sablaznih, na pr. prodavanja župa i t. d., i ne govoreći, te će se po svoj prilici umiješati ista

²⁴ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 11. XI. 1869.

²⁵ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 19. II. 1870.

oblast državna, da im kraj učini".²⁶ Valja znati da je Soić bio dugogodišnji Strossmayerov prijatelj, još iz studentskih dana (iz Beča tridesetih godina 19. stoljeća). Unatoč tako teškim riječima poznanika iz studentskih dana, Strossmayer je pozvao Soića da dođe k njemu u Đakovo provesti umirovljeničke dane, nakon što je prestao biti senjsko-modruški biskup.

Ti, prethodno navedeni, negativni komentari kronološki ne odgovaraju obrani Soića Vakanoviću 1870., ali sadržajno daju ideju kako je mogla izgledati optužba koja je bila upućena na njegov račun početkom 1870. godine. Nije poznato tko je uputio optužbu protiv Soića. Promatrajući sadržajno oba pisma i najkraće ih komentirajući, vidi se da je Soić bio optuživan 1870. za pronevjeru novca, nemoralno ponašanje i korupciju. Kako je Soić još u ožujku 1869. postao tajni kraljev savjetnik, odlučio je sam s njim detaljnije raspraviti sadržaj te optužbe. Svoj je jal u tom trenutku jasno izrazio rečenicom: "O tužna domovino, koja se tim načinom podkapaš, /nepoznata riječ/ te domaći sinovi, da tobom stran čoviek vlada!"²⁷ Time se vidjelo postojanje nacionalne svijesti i srdžba koju ima prema Ugarskoj i Austriji. Ta je rečenica kontradiktorna s obzirom na krugove u kojima se tada kretao, ali i s obzirom na to da je bilo upućeno Vakanoviću, koji je u tom razdoblju, barem u oporbenom tisku, glasilo samo kao izvršitelj Rauchovih naloga. Navedene optužbe ipak su uzele danak, pa je tako za zagrebačkog nadbiskupa, 4. svibnja 1870., imenovan dotadašnji duvanjski biskup Josip Mihalović. Njegovo je imenovanje izazvalo burne negativne reakcije koje su doživjele kulminaciju na zasjedanju sabora 30. lipnja 1870. godine. Najveći je protivnik bio Ignjat Brlić koji se pozivao na kršenje nagodbe jer je novoizabrani biskup bio stranac.²⁸

Predstavnik Narodno-ustavne stranke je iz poraza za stolicu zagrebačkog nadbiskupa naučio lekciju. Visoka je politika očigledno za Soića bila novost jer se u njoj nalazio kraće od dvije godine. Sebe je istaknuo kao potencijalnog kandidata za mjesto u Zagrebačkoj nadbiskupiji s potpunom potporom aktualnoj vladi. Time je skrenuo pozornost javnosti na sebe jer je bio prisutan na svim važnijim događajima u Hrvatskoj tijekom 1869. godine. Redovito se ažurirao s dnevnim aktualnostima koje su se odvijale u krugovima (političara, moćnika i visokih crkvenjaka) u kojima se kretao, a to dovoljno govori o njegovoj velikoj želji za tim mjestom. Tako je svima postalo jasno da je on zapravo vladin kandidat za Haulikova nasljednika. To mu je omogućilo niz negativnih reakcija iz krugova Narodno-liberalne stranke, nekadašnjih iliraca.

²⁶ F. RAČKI, 1928-1931, 287. Preuzeto iz: M. POLIĆ, 2007, 45.

²⁷ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 19. II. 1870.

²⁸ M. POLIĆ, 2008, 127.

Osim njih, negativnu je pozornost dobio i od predstavnika unionista koji su bili dio političke elite duže od njega. Takva velika koncentracija interesa za njega kao pojedinca, s manama i karakternim osobinama, dovela je do slaganja svojevrstne optužnice (ne ulazeći u njezinu vjerodostojnost i sadržajnost), koja je došla do Cara. Optužnica je postala "pravovaljana" onoga trenutka kada ju je izložio i protumačio jedan od uglednijih unionista, u ovom slučaju Koloman Bedeković, budući ban.

Razdoblje tranzicije 1872. – Senj prelazi pod civilnu upravu

Biskup Vjenceslav Soić bio je među prvima koji je čestitao Antunu Vakanoviću na banskoj stolici. Odnosi između njih dvojice su još uvijek bili vrlo aktivni, barem kada je u pitanju bila sudbina Senja. Očigledno su razjasnili nesuglasice i mimoilaženje u stavovima koji su nastali povodom izbora stanovitog Urpanija.²⁹ Već 28. ožujka 1872. Soić je bio upoznat s primopredajom grada Senja pod civilnu upravu. Ta je odluka posljedica zakona koji je bio donesen u lipnju 1871. kada je službeno počeo proces razvojačenja Vojne krajine, čija je prva faza trajala sve do srpnja 1881. godine. To ne bi bilo neobično da se u gradskim zapisnicima o tome ne vodi rasprava tek 1. travnja. Gradsko vijeće je odlučilo: "Zastupstvo zaključi da se bakljadom, glazbom, rasvjetljenjem grada 2. travnja na večer, 3eg pako pri činom predaje paljenjem mužarah poslie sjednice s cerkvenom svečanosti".³⁰ Primopredaja Senja bila je 3. travnja 1872. godine. Time je jasno da je Soić imao informacije o tom događaju prije gradskog vijeća u Senju. Da je taj događaj bio važan za obojicu svjedoči i telegram koji je Soić poslao Vakanoviću. Telegram je imao sljedeći sadržaj: "Preuzvišenom banskom namjesniku plemenitom Antunu Vakanoviću Zagreb. Jučerašnja svečanost spala u najboljem redu večer grad rasvjetljen gradjanstvo oduševljeno i svemu najharnije premilostivomu kralju zahvalno preuzvišenosti vašoj i vladi".³¹ To je Soiću bio važan trenutak jer navodi "da taj historični akt uslied previšnje odluke njegova Ces. i Kr. apostolskog veličanstva

²⁹ Zbog tehničkih normi ovoga rada nije bilo prigode govoriti o "kadrovskim" rješenjima koja su bila na području djelovanja samog Vjenceslava Soića, a poveznica im je bio sam Antun Vakanović koji je imao očigledno političku moć kao posrednik Levina Raucha. Naime, njihova korespondencija sadrži analizu kandidata za pojedina mjesta i sakralnog i profanog karaktera na području Primorja. Urpanij je bio iznimno bitan samom Soiću, što potvrđuju čak četiri njegova pisma, u spomenutom fondu, upućena Vakanoviću: od 1. XII. 1871., dva pisma od 17. XII. 1871. te jedan nedatirani prijepis. Onovremeni tisak je također okarakterizirao Urpanija kao Soićevo "sinovca".

³⁰ A. GLAVIČIĆ, 1994, 220.

³¹ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 4. II. 1872.

što dostojnije se proslavi moram ondi kod kuće biti".³² Iako je taj događaj bio važan, Soić je imao o važnijim stvarima s Vakanovićem raspravljati tih dana. Soić je dogovorio sastanak s Vakanovićem u Ljubljani u lokalu "Elefant", i to samo dan nakon svečanosti u Senju, 4. travnja. Bio je to naporan tjedan Soiću koji je 2. travnja bio u Bakru u brata Ivana, 3. travnja na proslavi u Senju nakon čega je preko Rijeke otišao do crkve sv. Petra u Rimu. Nakon toga sljedećeg je dana već trebao biti u Ljubljani.³³ Nije poznat sadržaj razgovora, ali nakon toga Soić se više nije obraćao Vakanoviću pismima. Njihova pisana komunikacija prestaje zbog nepoznatih razloga.

Pritisak na Soića preko kaptola, izazivanje incidenta i odlazak u mirovinu

Zaređivanje trojice klerika u poddakone bilo je u veljači 1874. godine. To su bili Josip Broz, Ivan Bujan i Vinko Sokolić.³⁴ Soić je sam obavljao sakrament svete potvrde. Tako je tijekom rujna 1874. obišao Kraljevicu, Bakar, Kostrenu, Hreljin, Dragu, Kukuljanovo, Jelenje pod Grobnikom, Grobnik, Rijeku i Trsat.³⁵ Vrijeme između redovitih aktivnosti popunjavao je komunikacijom i socijalizacijom sa svojim vjernicima. Tako je sudjelovao na dočeku cara Franje Josipa I. u Rijeci u svibnju 1875. godine.³⁶ "Prvo mu se pokloni svećenstvo, koje je predvodio preuzvišeni gospodin biskup Soić."³⁷ Kako je to razdoblje bilo predizborno vrijeme, svaki je detalj bio zapisan. Soić je još jednom održao govor, koji je bio upućen Franji Josipu I., pred okupljenim mnoštvom: "Senjsko-modruška biskupija svetkuje sretni ovaj dan, u koj/i/ Vaše Veličanstvo posjeti, u njezinom području ležeći grad Rijeku. Ne samo kler, nego celo pučanstvo od Zrmanje do Rieke kliče Vam dobro došao. Ovoj svečanosti neimamo što prinieti Vašemu Veličanstu, nego naša odana srca i ono duboko čuvstvo vjernosti prema sretno vladajućoj kući habsburškoj, s koje se ovaj kler po sve vrieme izticao. Jednodušnu i najsrdačniju goje kler i pučanstvo ove biskupije želju, da svemoćni Bog održi Vaše Veličanstvo zdrava do njegova povratka u prestolnicu i da obaspe Vaše carsko i kraljevsko apoštolsko Veličanstvo nebeskim svojim blagoslovom".³⁸

³² HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 28. III. 1872.

³³ HDA, Obitelj Vakanović - Simić, kutija II, Soić Vakanoviću, 8. III. 1872.

³⁴ *Primorac*, br. 17, 28. II. 1874, 3.

³⁵ *Primorac*, br. 73, 12. IX. 1874, 2.

³⁶ *Primorac*, br. 39, 15. V. 1875, 1.

³⁷ *Primorac*, br. 39, 15. V. 1875, 2.

³⁸ *Primorac*, br. 40, 19. V. 1875, 1.

Skroman Soićevev govor prema Caru te predizborne i postizborne aktivnosti izbile su u javnost. Međusobna previranja u Senju i javna optuživanja stvorile su žrtvu koja je kanalizirala sve poteškoće koje su u tom trenutku bile aktualne u društvenom poretku lokalne elite, a žrtva je bio Soić. Prvi se put u njegovu životu u javnim novinama spominje njegovo ime uz stvari koje nisu vezane uz pozitivan doprinos okolini u kojoj je djelovao. Autor neimenovanog članka "Senj 17. lipnja" u uvodniku izražava svoje stavove o Senju i stanju u njemu: "Samo ću spomenuti nešto, da upravo ondje, odakle bi se morao širiti moral, razprostitirati nauke i podučavanje, ondje i negdje drugdje tražiti je i naći izvor kojekakvih nepodobština." Tu se jasno navodi da će članak raspravljati o prosvjeti i crkvi koja je, u teoretskom smislu, zadužena za navedene sektore "moral i nauke". Kasnije članak optužuje one koji su smatrali da gradski vijećnici imaju pravo odlučivati o svećeničkim i crkvenim poslovima. Navodi se i mišljenje onog dijela stanovništva koje je mislilo "da svećenici neka uredi svoje stvari sami i da se ne mijesha nitko u ono, što ga neide." Definiranjem odnosa, uzroka i promišljanja autor članka u novinama krenuo je u otvoreno objašnjavanje: "Danas je u razmirici biskup Soić sa svojim kaptolom i valjda svojim klerom." Varljivost i brzina promjena političkih ciljeva i kratkoročnih kretanja dovela je do toga da su, prema autoru članka, jedni te isti motivirali široke slojeve protiv Soića, a nakon nekoliko mjeseci pokušali zaštititi Soića istupajući otvoreno protiv kaptola. Poučen iskustvom, autor članka nije ulazio u detaljno obrazloženje odnosa na relaciji biskup – kaptol, nego je prenio činjenice koje su mu bile dostupne. U biskupskom je dvoru izbio fizički sukob između stanovitog sluga Gmižića i biskupskova tajnika Vanjkovića. To je imalo za posljedicu Soićevo službeno djelovanje. On je povodom "službene svečanosti" pozvao svoje podređene u crkvu. "Kad je biskup u crkvu došao, zatvoren je bio sanktuarij, sakristija i zvonik. Pozvalo se bravara i on je morao otvoriti".³⁹ Na temelju tog članka poznata je samo povezanost između politike i crkve. Jasna je bila promjena stavova od Soićevih moćnih protivnika koji su ga ipak, zbog određenog razloga, odlučili zaštititi. Kulminacija je bila fizički obračun i zatvaranje crkve.

Incident dobiva nastavak te se objavljuje više članaka na tu temu u novinama *Primorac*. Razlozi se navode površno, čime se otvara područje za pretpostavke stvarnih nesuglasica. Autor članaka je oprezan jer je bio svjestan važnosti afere o kojoj piše: "Preuzvišeni gospodin biskup Soić u razmirici je sa svojim kaptolom; kaptol imade svoju stranku u kleru, a biskup oped svoju." Tim je riječima ukratko opisano stanje u crkvenim redovima. Navodno se iza

³⁹ Senj 17. lipnja, *Primorac*, br. 49, 19. VI. 1875, 2-3.

opisanog fizičkog incidenta krio pokušaj atentata na samog Soića, barem prema tvrdnjama nekih. Među glasinama je kružilo i da su kanonici biskupa htjeli otrovati, da tadašnji ravnatelj sjemeništa Bedini želi postati novi biskup, da Bedini želi premjestiti u Rijeku središte sjemeništa i biskupije. Kao ostale moguće činjenice spominjala su se i imenovanja pojedinih kanonika. Proučavajući svakodnevne običaje biskupa Soića, autor je članka uočio jednu anomaliju "...što njegova preuzvišenost ovo zadnja dva mjeseca proti dosadanjemu običaju često objede daje i baš onakove osobe k objedu pozivlje, koje su do jučer gadno grmile proti njegovoj preuzvišenosti".⁴⁰ Incident oko zatvaranja crkve posljedica je obilježavanja mise za papu. Kaptol je to odlučio napraviti 16. lipnja, a Soić 17. lipnja. Zbog tog je nesporazuma crkva ostala zatvorena. To je imalo veliku težinu, jer su se Soićevoj misi odazvali predstavnici državne uprave. U tome je neobično što je Soić napravio poziv, a to su do tada radili svećenici. Kada se sve analizira, formalni uzrok ovog incidenta, nakon tjedan dana odmaka od samog događaja, bio je prema autoru članka: "Dakle polag govora ovih imala bi biti mala misa, dočim je njegova preuzvišenost htjela obdržavati veliku misu." Prije samog incidenta ni Soićev protivnik nije mirovao: "kaptol obratio na gradsko poglavarstvo, moleć zaštitu, jer da im se groze mačjom muzikom i batinami, te da je naveo izrično dotične kolovodje." Među "narodom" su, tijekom incidenta, pred stanom Bedinijevim protestirali, a pred biskupijom vikali "živio biskup". "Narod" je u tom trenutku sadržavao dio gimnazijalaca i nekolicinu "senjskih agitatora".⁴¹

Kako bi o svemu bio konkretnije obaviješten Franjo Josip I. pozvao je Soića u Beč. U tom je trenutku i Strossmayer bio u Beču. Soić se vratio u Senj tek 5. srpnja parobrodom "Hrvat". Sadržaj razgovora nije poznat, ali je poznat uzrok, a to je bio navedeni, očigledno planiran i namjerno izveden incident koji se dogodio u javnosti kao kulminacija prethodnih međusobnih nesuglasica.⁴² Korak pomirenja uslijedio je odmah sa Soićevim povratkom iz Beča. Održana je svečana misa na nakanu Franje Ferdinanda. Misu je vodio Soić uz prisutnost kaptola. U tom su trenutku svi spominjali samo jedan razlog incidenta, a to je težnja da biskupija prijeđe iz Senja u Rijeku: "U svih slojevih pučanstva ozbiljno se govori, da Bedini sa družbom rade o prienosu biskupije na Rijeku, i to je baš onaj motiv, iz kojega se pučanstvo proti kaptolu uzbunilo, a stranku za njegovu preuzvišenost uzelo."⁴³ Soić je

⁴⁰ Naši dopisi Senj, 20. lipnja, *Primorac*, br. 50, 23. VI. 1875, 2.

⁴¹ Naši dopisi Senj, 20. lipnja, *Primorac*, br. 50, 23. VI. 1875, 2.

⁴² *Primorac*, br. 53, 3. VII. 1875, 2.

⁴³ *Primorac*, br. 55, 10. VII. 1875, 4.

očigledno stajao na putu i sprečavao odigravanje već dogovorenog scenarija i stvaranje Rijeke kao novog središta. Iza Sojića u tom trenutku stoji i gospodarska elita okolice koja je u istom članku okarakterizirana kao "Eksdirekcija".

Doprinos jasnijem razvoju događaja koji su vezani uz Soića je korespondencija koju su međusobno vodili Rački i Strossmayer tijekom ljeta i jeseni 1875. godine. Rački spominje pucnjavu i Soićeovu prijavu u mamurnom stanju te izravnu upletenost već spominjanog spornog Urpanija: "Iz Senja dolaze sve nepovoljniji glasovi. Soić je na svojega ovdje sinovca, Dra. Urpanija, brzojavio, da si je sretno život spasio od svojega tajnika, koji da je na nj/ega/ kod stola pucao. Ovdje se kombinuje, da je to imao javiti u mamurnosti, jer se ne vjeruje, da bi svećenik kod nas takav atentat kušao. Soić je dva puta već k nunciju pozvan, ali se ispričava sada zdravljem, sada s vremenom. Svakako bi trebalo čim prije ukloniti tu sablazan. Sada se misli još ozbiljnije, da se zahvali na biskupiji".⁴⁴ Tijekom tog incidenta Soić je tražio kanonsku istragu; nije poznato je li mu istraga odobrena. Strossmayer je u tom trenutku smatrao da bi bilo najbolje kada bi Soić odstupio. Prilikom odlaska u mirovinu suočio se s financijskim dugovima.⁴⁵ Iz tih se navoda nazire još jedna pozadina događaja. Očigledno se radilo o razmiricama koje su se odlučile riješiti fizičkim obračunom sa samim Soićem koji nije spomenut u novinama. Nije poznato tko je inicijator i koji je uzrok tome. Do netrpeljivosti je možda došlo nakon pokretanja kanonske istrage, a sve je kulminiralo dvostrukim slavljenjem svećanih misa za papu. Taj je incident Soića lansirao u javnost, a time je počeo njegov javni linč. Kako bi se obranio među svojim svećenicima krenuo je prikupljati potpise za pouzdanicu. Rim ga je želio razriješiti dužnosti, ali je Franjo Josip I. na početku afere stao na njegovu stranu, jer mu je očigledno bio još uvijek koristan i potreban u Senju.⁴⁶

Stanje mirovanja, u novinama, trajalo je sve do početka rujna. Pokušaj mirenja nije uspio i stanje se ipak moralo promijeniti. Prve glasine o odlasku Soića kao biskupa krenule su već u rujnu 1875. godine. Kao administrator senjsko-modruške biskupije spominjao se Ivan Fiamin.⁴⁷ Sredinom mjeseca doznalo se da će novi biskup biti Anton Kržan, a da Soić odlazi u mirovinu. Uz

⁴⁴ F. RAČKI, 1928-1931, 350. Preuzeto iz: M. POLIĆ, 2008, 146.

⁴⁵ F. RAČKI, 1928-1931, Pisma koja su datirana: 28. IV. 1875, 28. VII. 1875, 22. VIII. 1875, 2. X. 1875, 7. X. 1875. Preuzeto iz: M. POLIĆ, 2008, 146.

⁴⁶ F. RAČKI, 1928-1931, Pismo koje je datirano 19.VIII. 1875, Preuzeto iz M. POLIĆ, 2008, 146.

⁴⁷ *Primorac*, br. 74, 15. IX. 1875, 3.

Kržana je jednom trenutku ozbiljan kandidat bio i Franjo Rački, ali je Budimpešta u posljednjem trenutku povukla svoju potporu za njega.⁴⁸ Za vikara senjsko-modruške biskupije izabran je u listopadu Augustin Kajetan Bedini.⁴⁹ Uz njega je kao vikar bio službeno potvrđen Vinko Mrzljak. Službena je potvrda stigla tek 6. studenoga 1875. godine.⁵⁰

Kao glavni razlozi odlaska Soića u javnosti se spominjalo slabo zdravstveno stanje i razmirica sa senjskim kaptolom i Bedinijem. Kržan je bio nadbiskupov kandidat čime je izvisio ugledni Ivan Fiamin, koji očigledno nije imao potrebnu pozadinu.⁵¹ Krajem mjeseca Soić je poslao molbu za mirovinom u Rim i čekala se službena odluka. Iz drugih aktivnosti, koje vraćaju sve na stanje prije sukoba, daje se naslutiti da će Soić uistinu i otići. Spominjalo se spajanje dva sjemeništa u jedno u Zagrebu.⁵² Zapravo se radilo o težnji degradacije Senja kao centra kulture, katoličanstva i obrazovanja. Sjemenište u Senju ipak je opstalo sve do 1940. godine. Epilog nije pokazao potrebnu količinu čovječnosti. Naime, prilikom dolaska Soića iz Beča nitko ga nije dočekao. To je jezgrovito sročeno u *Primorcu*: "Zamjeravamo istim onim svećenikom i prividnim prijateljem biskupa Soića, da se njih niti jedan neodvaži presvietloga g. biskupa Soića, pri povratku iz Beča dočekati i š njim se prijateljski oprostiti".⁵³ Prilikom odlaska s mjesta biskupa posljednji Soićev čin bila je okružnica svom svećenstvu u kojoj je definirao Bakar kao mjesto gdje će provesti svoje umirovljeničke dane.⁵⁴ Od spominjanih vikara i zamjenika Soića nije bilo ništa te je postalo jasno da su ti kandidati bili dio "dimnih zavjesa" i trenutne raspodjele interesa. Za nasljednika Soića izabran je 27. kolovoza 1876. dr. Juraj Posilović, koji je bio posvećen u zagrebačkoj crkvi za biskupa Senjsko-modruške ili krbavske biskupije.⁵⁵ Prisetimo se, Kajetan Bedini bio je predvodnik skupine koja je željela da Rijeka postane novo središte umjesto dotadašnjeg Senja. Očigledno je dobro obavio svoj zadatak te je za to i bio nagrađen ulogom vikara, ali nije zadovoljio u potpunosti te je zamijenjen Posilovićem. Ipak, Senj je zadržao ulogu biskupskog središta. Matematički promatrajući postigao se kompromis sukobljenih strana. Soić je smijenjen, a središte biskupije zadržano je u Senju.

⁴⁸ *Primorac*, br. 80, 5. X. 1875, 3.

⁴⁹ *Primorac*, br. 81, 7. X. 1875, 3.

⁵⁰ *Primorac*, br. 100, 20. XI. 1875, 3.

⁵¹ *Primorac*, br. 75, 18. IX. 1875, 3.

⁵² *Primorac*, br. 79, 2. X. 1875, 3.

⁵³ *Primorac*, br. 81, 7. X. 1875, 2.

⁵⁴ *Primorac*, br. 86, 19. X. 1875, 3.

⁵⁵ *Primorac*, br. 105, 1. IX. 1876, 3.

Među mogućim netrpeljivostima u Senju, koji su kulminirali sukobom u lipnju 1875., trebamo uzeti u obzir i događaje koji su se odnosili na Senjsko sjemenište, tj. njegov filozofski licej. Vjenceslav ga je ponovno otvorio u srpnju 1874. godine. To je obrazložio sa stavovima nestašice klera u biskupiji. Pohađanjem navedenog liceja stvorila se bolja priprema polaznika za teologiju i svećeništvo. To se u određenoj mjeri podudaralo s vanjskom gimnazijom u Senju. Tako su gimnazijalci nakon šestog razreda gimnazije išli na sedmi razred sjemenišnog liceja. Takva pedagoška avantura trajala je samo godinu dana. Soić je raspustio licej 26. srpnja 1875. godine. Time su učenici bili prisiljeni ići u 8. razred gimnazije.⁵⁶ Raspuštanje se dogodilo nakon sukoba s kaptolom koji se zbio još u lipnju. Pokušaj osnivanja liceja zapravo je stvorio privatnu školu koja je imala prijamni ispit te profesore. Soić je učenicima omogućio besplatan prijevoz i hranu. To je bila velika i pozitivna promjena za mjesto poput Senja, koji sve više gubi na značenju. Mnogi su uglednici to mogli shvatiti u negativnom smislu, jer je time Soić još jednom postao istaknut po dobročinstvima koja nisu bila samo deklarativnog i formalnog, nego i realnog karaktera. Bilo je to još jedno dobro djelo, koje je nestalo s njegovim odlaskom s biskupske stolice. Zanimljivo je da o tome uopće nije bilo govora u tadašnjoj periodici. Tako važan događaj prošao je bez potpore i odjeka u svijetu novinarstva. Pažljivom promatraču jasno je da se radilo o velikoj stvari.

Zaključak

Promatrajući političku komponentu djelovanja Soića, uočava se konstantan rast njegovih obveza od trenutka kada je postao saborski zastupnik. Ta konstanta doživljava intenzivan progres u trenutku kada se deklarira kao unionist (tijekom saziva sabora koji je trajao između 1868. i 1870. godine). Tako u kratkom razdoblju postaje tajni kraljev savjetnik, biskup Senjsko-modruške ili krbavske biskupije i kandidat za nadbiskupa Zagrebačke nadbiskupije. To mu je gotovo i uspjelo da u Beč nisu došli Bedekovićeви glasovi o njegovoj lošoj reputaciji. U kratkom razdoblju ima godišnja primanja u iznosu od 8.400 forinti, što je golem novčani iznos za to doba.

Velik utjecaj koji je stekao brojnim posjetima Franji Josipu I. i poznanstvom s Antunom Vakanovićem koristi u rješavanju kadrovske problematike u svojoj biskupiji. Njegova zadnja bitna uloga bila je primopredaja Senja gdje je prvi doznavao informacije te se tih dana osobno sastao s Vakanovićem koji je već postao namjesnikom banske časti. Kako je

⁵⁶ M. BOGOVIĆ, 2006, 206.

Vakanović dobivao na ugledu, tako ravnomjerno nestaje njihova međusobna pisana komunikacija. Posljednji trzaji Soića da Senj definira kao važno središte toga dijela Hrvatske bili su manifestirani osnivanjem filozofskog liceja 1874. godine. Uz to valja spomenuti i tadašnje glasine da je Rijeka trebala postati središte biskupije, čime bi Senj u svakom smislu bio potpuno degradiran. Naime, Bedini je u javnosti bio nositelj ideje da Rijeka postane novo središte biskupije, dok je Soić branio Senj. To su vjerojatno glavni formalni razlozi zbog čega je došlo do animoziteta između kaptola, tj. Bedinijevih sljedbenika u Senju i Soića. Bedini je preko svojih istomišljenika u kaptolu u tom trenutku očigledno poslužio višim političkim interesima poput igračke, jer je bio jedan od nositelja javnog linča na Vjenceslava Soića. Sve je to dobro inscenirano u javnosti: Soić je u medijima bio degradiran, kompromitiran i time je izgubio mogućnost ravnopravne borbe sa svojim neistomišljenicima. Međutim, Soić se borio, ali mu je nađena zamjenu u Posiloviću jer pokušaj mirenja nije uspio. Bez obzira na sve spomenute događaje Senj je ostao središte biskupije.

Literatura

- Mile BOGOVIĆ, Senjsko sjemenište te visoko filozofsko i teološko učilište u njemu 1806.-1940., *Senjski zbornik*, 33, Senj, 2006, 193-216.
- Vera CILIGA, *Slom politike Narodne stranke u reviziji nagodbe 1873.*, Beograd, 1967.
- Ante GLAVIČIĆ, Izvadci iz zapisnika gradskog zastupstva slobodnoga kraljevskog grada Senja, *Senjski zbornik*, Senj, 21, 1994, 211-238.
- Mirjana GROSS, *Vijek i djelovanje Franje Račkoga*, Zagreb, 2004.
- Hrvatski leksikon*, svezak II. (ur. Antun Vujić), Zagreb, 1997.
- Maja POLIĆ, Ličnosti iz zapadne Hrvatske u korespondenciji Rački – Strossmayer, *Croatica Christiana Periodica*, 61, Zagreb, 61–88.
- Maja POLIĆ, Bakranin dr. Vjenceslav Šoić, biskup Senjsko-modruške biskupije, *Bakarski zbornik*, 11, Rijeka, 2007, 40–47.
- Milan POLIĆ, *1860-1880.: parlamentarna povjest kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije sa bilješkama iz političkoga, kulturnoga i društvenoga života*, Zagreb, 1899.
- Franjo RAČKI, *Korespondencija od Franjo Rački i Josip Juraj Strossmayer: o stogodišnjici rođenja Franje Račkog*, svezak I.-IV., Zagreb, 1928.-1931.
- Agneza SZABO, *Središnje institucije Hrvatske u Zagrebu 1860-1873.*, Zagreb, 1987.
- Petar STRČIĆ – Maja POLIĆ, Franjo Rački i Josip Juraj Strossmayer o senjskome biskupu Vjenceslavu Šoiću i kanoniku / znanstveniku Ivanu Črnčiću, *Radovi zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, 19, Varaždin, 2008, 131-149.

Jaroslav ŠIDAK – Mirjana GROSS, *Povijest hrvatskog naroda g. 1860-1914*, Zagreb, 1968.

Krešimir ŠKULJEVIĆ, *Antun Vakanović i njegovi pokušaji kreiranja političke većine u nekim mjestima sjeverne Hrvatske*, diplomski rad, Zagreb, 2008.

Krešimir ŠKULJEVIĆ, *Sibinjci i njihova kultura življenja na primjeru prošlosti crkve*, Sibinj, 2012.

Đuro ŠURMIN, *Hrvatski preporod*, Zagreb, 1903.

Tisak

Napredak

Narodno jedinstvo

Primorac

Pučki prijatelj

Varaždinski vjestnik

Neobjavljeni izvori

Hrvatski državni arhiv, fond: Obitelj Vakanović-Simić, kutija II., Pisma Vjenceslava Soića Antunu Vakanoviću.

BISHOP VJENCESLAV SOIĆ: VICTIM OF SENJ'S STRUGGLE FOR SURVIVAL AS A
RELIGIOUS AND EDUCATIONAL CENTRE

Summary

The paper uncovers previously unknown things which are connected to the life of Vjenceslav Soić, particularly from the period between 1869 and 1875. Simultaneously followed are the activities which are connected with Soić's political activity, the annual incomes and his status in the church hierarchy. From this it can be seen that at almost the same time an improvement in all areas (with the church, finances and politics) of activity was experienced. About how informed and regularly updated he was about things, which happened in his interest around him, is witnessed in the letters which Antun Vakanović sent, the then minister of finance, president of the parliament and acting ban.

After that Senj came under civil administration and things began to change. The complexity of contemporaneous relations were shown sufficiently with the departure of Soić from the position of bishop. The cause may have been more, but the occasion was obvious – a double celebration in June 1875 in the Pope's name. This initiated a public lynching against Soić who tried to sanitise the damage and reach a compromising solution with the closure of the lyceum, which could have been one of the causes of the dispute. Bedini, who wanted Rijeka to be the new centre of the bishopric, presented another cause. Senj became a completely different centre when it came under civil rule in April 1872, and Soić was no longer needed by the Emperor who ceased to be his supporter and thus held it in the place of the bishop.

Keywords: Vjenceslav Soić, politics, education, Senj, conflict with the Chapter.